

різновиду грошей – мобільних грошей, що, в свою чергу, несе значні вигоди для всіх сторін, котрі задіяні у процесі їх емісії та використання [6, с. 160]. Ми можемо констатувати, що інструментом проведення операцій з електронними грошима сьогодні вже є не тільки картки та комп'ютери, а й мобільні телефони як інструменти для проведення фінансових операцій [4, с. 53].

Отже, електронні гроші мають певні особливості: електронні гроші є якісно новим різновидом грошей, що поєднують в собі ознаки і безготівкових і готівкових грошей, електронні гроші за багатьма ознаками є більш зручним видом розрахунків в сфері електронної комерції.

Література

1. Галковська Т. Від скляного намиста до електронної гривні // Дзеркало тижня. – 2010. – 17 лип. (№ 27). – С. 1, 10.
2. Смирнов О. Електронні гроші та напрями їх використання у протиправній діяльності // Підприємництво, госп-во і право. – 2009. – № 3. – С. 39–42.
3. Гетманенко А. История электронных денег [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statiami.ru/s/internet/istoria-elektronnyh-deneg.php>.
4. Новицький А. Електронні гроші – проблеми правового забезпечення обігу в Україні // Правова інформатика. – 2008. – № 1. – С. 49–53.
5. Некрасенко Л. А. Перспективи розвитку систем електронних грошей // Економіка і регіон. – 2009. – № 1. – С. 167–170.
6. Ільницька Н. М. Мобільні гроші як перспективний напрям розвитку інформаційних технологій у грошовій сфері // Економіка та держава. – 2010. – № 12. – С. 158–160.

УДК 349.3 (043.2)

Тищенко О. В., д.ю.н.,
Київський національний університет ім. Т. Шевченка,
м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ: ЕВОЛЮЦІЯ ПИТАННЯ

В словниковій літературі поняття «забезпечення» визначається як «надання всього необхідного», «надання достатніх матеріальних засобів для життя», «матеріальні засоби, котрі забезпечують можливість жити, існувати» [1, с. 356]. Означений етимологічний зміст поняття «забезпечення» вказує на його соціальну природу та мотивацію. Категорія «соціальне» по своїй суті є первинною у всьому, що стосується існування людини, її життєдіяльності як істоти соціальної в соціальному середовищі.

На початку ХХ століття теорію соціального забезпечення в своїх

працях вивчали: М. А. Вігдорчик, В. М. Догадов, Л. В. Забелін, І. К. Ксенофонов, М. А. Мілютин, М. А. Семашко, З. Р. Теттерборн, В. Г. Яроцький. Головну мету соціального забезпечення вказані вчені вбачали у реалізації покращення матеріального становища широких мас населення. Але, при цьому, досить часто їхні наукові погляди мали дискусійне наукове підґрунтя, з огляду на ідеологічні чинники, на яких базувалося формування соціальної політики. Такий стан речей зумовлював ситуацію, коли наукові здобутки базувалися на концептуальних підходах, сформованих ідеологами радянської держави. Утопічні ідеї всенародного блага поєднувалися з антидемократичними проявами регламентації життя в країні, що призвело до впровадження тоталітаризму як форми контролю держави за всіма сферами життя в суспільстві [2, с. 689]. Складні соціально-економічні умови, зубожіння населення слугували виникненню розуміння соціального забезпечення як першочергових заходів по боротьбі з бідністю, наданню засобів для підтримання життєдіяльності. Разом з тим, аналіз наукової літератури 60-80 років ХХ ст. засвідчує, що попри ідеологічний пресинг, проблематика соціального забезпечення активно піднімалась в науковій сфері, вчені дискутували про правовий зміст, сутність основних понять галузі соціального забезпечення. Науковці В. С. Андрєєв, К. С. Батигін, М. Л. Захаров, Р. І. Іванова, В. В. Караваєв, Я. М. Фогель, В. Ш. Шайхатдінов в своїх працях заклали концептуальні основи аргументації щодо існування права соціального забезпечення як самостійної галузі права базуючись на визначеності основних галузеформуючих ознак (предмет, метод, принципи, функції тощо).

Варто зауважити, що в 80-90 роках ХХ ст. в науці права соціального забезпечення відбуваються інноваційні зрушення щодо розуміння сутності соціального забезпечення. Поступово корегується ідея монопольного значення держави в соціальному забезпеченні, тобто здійснення соціального забезпечення винятково за рахунок державного бюджету, формується нове бачення соціально-забезпечувальних відносин в умовах незалежної Української держави.

Одним з перших базових документів стосовно соціального забезпечення в Україні стала Концепція соціального забезпечення населення України, схвалена постановою Верховної Ради України 21.12.1993 р. № 3758-ХІІ. В Концепції зазначається, що система соціального забезпечення населення повинна будуватися таким чином, щоб не породжувати зрівнялівки і утриманських настроїв при розподілі та споживанні життєвих благ, не послаблювати дієвості мотивів і стимулів до праці, а створювати умови для їх найповнішого виявлення [3]. За таких умов почала формуватися національна школа соціального забезпечення в Україні. До вчених, які поклали початок формуванню української школи соціального забезпечення, варто віднести: В. М. Андрієва, Н. Б. Болотіну,

Я. І. Безуглу, В. Я. Бурака, С. М. Прилипка, С. М. Синчук, І. М. Сироту, Н. М. Стаховську, Б. І. Сташківа та ін.

Суттєвий вплив на розвиток української доктрини права соціального забезпечення мало прийняття 28.06.1996 р. Конституції України, де в ч. 1. ст. 46 визначалось, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [4]. Застосування в Конституції України поняття «соціальний захист» слугувало розвитку дискусії серед науковців щодо співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» і доцільності застосування їх в національному законодавстві. В цьому контексті Н. Б. Болотіна вказувала, що розуміння соціального захисту становить власне соціально-захисну діяльність держави щодо убезпечення населення від соціальних ризиків... організаційно-правова система, яка створена в Україні для забезпечення населення від соціальних ризиків ні за своїм складом, ні за своєю суттю не дає підстав застосовувати до неї термін «соціальне забезпечення»... В Україні закладено правові та інституційні основи нової системи соціального захисту [5, с. 91-95]. Глибоке дослідження змісту поняття «соціальне забезпечення» та його співвідношення з поняттям «соціальний захист» здійснив професор С. М. Прилипко. Вивчаючи соціально-правову природу права на соціальне забезпечення, вчений наголошує, що право на соціальне забезпечення знаходиться в тісному взаємозв'язку з правом на життя і належить кожній людині від народження; право на соціальне забезпечення має певний обсяг і зміст і розкривається в Конституції України та законодавстві; право на соціальне забезпечення відноситься до числа суб'єктивних прав людини і захищається безпосередньо в суді [6, с. 323-329]. Підтримуючи вказану точку зору та підсумовуючи наведене, слід зробити висновок, що соціальне забезпечення є родовим визначальним суспільно-правовим поняттям, що стосується загалом соціальної політики держави, гуманістичних тенденцій розвитку суспільства. Соціальне забезпечення як суспільно-правове явище слід розглядати у широкому та вузькому значеннях [7, с. 149]. Як суспільно-правове становище особи загалом, що характеризується рівнем її добробуту, якістю життя (у широкому значенні соціального забезпечення); як діяльність державних та недержавних органів по реалізації соціального забезпечення тих категорій населення, котрі опинилися в складних суспільно-значимих обставинах і потребують особливої уваги держави та суспільства (у вузькому значенні соціального забезпечення).

Література

1. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка Владимира

Даля / В. И. Даль; [под ред. А. И. Бодуэна Куртене]. – СПб. – М.: Товарищество М. О. Вольфа, 1903. – 877 с.

2. Социология: Энциклопедия / Сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко. – Мн.: Книжный Дом, 2003. – 1312 с.

3. Концепція соціального забезпечення населення України: схвалена постановою Верховної Ради України від 21.12.1993 р. № 3758-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 6. – Ст. 31.

4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. – № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України від 01.10.2010 р. – № 72/1. Спеціальний випуск. – Ст. 2598.

5. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні: [монографія] / Н. Б. Болотіна. – К.: Знання, 2005. – 381 с.

6. Прилипко С. М. Право на соціальне забезпечення – одне з найважливіших соціально-економічних прав людини / С. М. Прилипко // Держава і право: зб. наук. пр. – Вип. 19. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – С. 323–329.

7. Тищенко О. В. Сутність соціального забезпечення: доктринальні погляди / О. В. Тищенко // Порівняльно-аналітичне право: Електронне наукове фахове видання. – 2013. – № 4–1. – С. 145–149.

УДК 347 (043.2)

Тімуш І. С., д.ю.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ

Так як акціонерні товариства створюють в економіці найбільшу частку ВВП, то вони відіграють дуже важливу роль у діяльності та існування держави. Тому удосконалення правового регулювання їхньої діяльності є необхідним, оскільки це значно впливає на ринкові відносини, а також впливає на інтеграцію нашої держави у світове співтовариство, що у подальшому сприятиме залученню іноземних інвестицій в нашу економіку.

На сьогоднішній день основними нормативно-правовими актами у даній сфері правового регулювання є: Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закони України «Про господарські товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про акціонерні товариства».

Стосовно сутності, створення, природи та правового регулювання діяльності господарських товариств у науковій, навчальній та популярній літературі порушено цілу низку названих проблем. Ці питання розглянуто